BETREFT	Eindverslag Voortgangsoverleg Klimaatakkoord
DEN HAAG	3 november 20222
ONS KENMERK	22.94426
BIJLAGE(N)	Jaaroverzicht Voortgangsoverleg Klimaatakkoord 2022

E-MAIL [redacted]

Geachte heer Jetten,

Het Voortgangsoverleg (VGO) Klimaatakkoord wordt per 4 november 2022 opgeheven. Als voorzitter van het Voortgangsoverleg bied ik u met veel genoegen dit eindverslag aan.

De klimaattrein wordt een hoge snelheidstrein
In 2013 is met het sluiten van het Energieakkoord, ondertekend door 49 partijen, de nationale klimaattrein gaan rijden. In 2019 is dat met het sluiten van het Klimaatakkoord een sneltrein geworden met veel meer wagons. Het Klimaatakkoord omvat een breed pakket aan maatregelen om de uitstoot aan broeikasgassen voor 2030 met 49 procent te verminderen. Een groot aantal organisaties heeft zich in 2019, na een intensief proces van onderhandelingen, aan de doelen en afspraken gecommitteerd. Daarmee is het Klimaatakkoord een maatschappelijk akkoord geworden dat de overgang markeert van een eigenstandig beleidsprogramma naar een positie in het hart van het kabinetsbeleid. Het coalitieakkoord uit 2021 zette hier een hoge snelheidstrein voor: in de Klimaatwet zal het doel voor 2030 aangescherpt worden tot tenminste 55 procent broeikasgasreductie en het beleid wordt gericht op 60 procent reductie.

De Klimaattrein is niet meer te stoppen. De transitie naar een klimaatneutrale samenleving is echter geen blauwdruk. Transities voltrekken zich per definitie schoksgewijs, doen pijn en leiden tot onrust. Transities vergen daarom politieke moed. In het laatste deel van dit eindverslag zal ik hier nader op reflecteren. Eerst motiveer ik kort de aanleiding voor opheffing van het VGO. Vervolgens rapporteer ik beknopt hoe het VGO de afgelopen drie jaar invulling heeft gegeven aan zijn taken.

1. Opheffing Voortgangsoverleg Klimaatakkoord

Het coalitieakkoord voldoet nadrukkelijk aan twee wensen van de partijen van het Klimaatakkoord: ten eerste het verhogen van het nationale klimaatdoel naar 55 procent reductie van broeikasgassen en ten tweede een veel steviger regierol van het Rijk. In de nieuwe governance houdt u, als minister voor Klimaat en Energie, de voortgang aanzienlijk scherper in de gaten en bespreekt u de voortgang tenminste vier keer per jaar met uw collega bewindslieden.[1] Voorts zal het kabinet vanaf 2023 niet alleen in het najaar, maar ook in het voorjaar rapporteren over de voortgang van het klimaatbeleid, aansluitend bij de begrotingscyclus. De informatie uit de monitoring (via een versterkt Dashboard Klimaatbeleid) en de ramingen uit de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) vormen hiervoor de basis. Het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord is daardoor niet langer nodig voor een reguliere bespreking van de voortgang van het Klimaatakkoord. Ik heb u daarom geadviseerd het Voortgangsoverleg

[1] Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2022). *Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat*

te beëindigen.[2] Daartoe heeft u besloten het VGO per 4 november 2022 op te heffen. Om deze reden bied ik u graag dit eindverslag aan. Tevens verheugt het mij zeer dat de (maatschappelijke) platformfunctie en de signaalfunctie die het VGO ook heeft vervuld, per 4 november 2022 in een nieuwe vorm worden voortgezet onder leiding van de heer Vendrik. Dit nieuwe Nationale Klimaat Platform wordt geplaatst bij het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL).[3]

2. Verslag van de taken van het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord

Het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord is eind 2019 ingesteld door uw ambtsvoorganger, de minister voor Economische Zaken en Klimaat. In zijn reactie op de Klimaat- en Energieverkenning van 1 november 2019 schetst de heer Wiebes hoe het kabinet invulling wenst te geven aan de governance van het Klimaatakkoord. Behalve de uitvoeringsoverleggen per sector is toen het Voortgangsoverleg ingesteld, onder leiding van mij als onafhankelijk voorzitter. In het VGO hebben de voorzitters van de vijf sectorale uitvoeringsoverleggen (Elektriciteit, Gebouwde omgeving, Industrie, Landbouw en landgebruik en Mobiliteit) en de vier uitvoeringsstructuren (Arbeidsmarkt en scholing, Circulaire economie, Financiële sector en Innovatie) zitting gehad; aangevuld met de programmadirecteur NP RES, de vertegenwoordiger namens de medeoverheden en de DG Klimaat en Energie als ministeriële vertegenwoordiger.

Het Voortgangsoverleg heeft twee taken gekregen:
1. Het borgt voortgang en de samenhang rondom de belangrijkste trajecten in de uitvoering die meerdere sectoren raken.
2. Het fungeert als platform om de community van het Klimaatakkoord blijvend aan elkaar te verbinden en een podium te organiseren voor dialoog.

2.1 Het borgen van de voortgang en samenhang

Het Voortgangsoverleg heeft de afgelopen drie jaar nauwlettend de voortgang van de uitvoering van het Klimaatakkoord gevolgd en ten minste jaarlijks zijn bevindingen gerapporteerd en knelpunten gesignaleerd. Hierbij zijn steeds signalen van akkoordpartijen en de bredere samenleving betrokken. Als voorzitter heb ik naast het regulier overleg met de leden van het Voortgangsoverleg zeer frequent het gesprek gevoerd met akkoordpartijen, overheden, uitvoerings- en kennisinstituten en andere betrokkenen. Tevens ben ik het land ingetrokken om de functie van het Klimaatakkoord uit te leggen en geluiden op te vangen van welwillende burgers tot bedrijven in moeilijkheden. Het VGO was daarnaast het overleg voor verbinding, coördinatie, afstemming en kennisdeling over alle onderdelen van het Klimaatakkoord. Tot slot hebben we in het VGO regelmatig besproken hoe de uitvoeringsstructuur kon worden versterkt, want bij een transitie vergt dit continue aanpassing en bijsturing.

Gaarne spreek ik mijn dank uit aan de voorzitters (en hun voorgangers) van de uitvoeringsoverleggen en -structuren voor het formidabele werk dat zij hebben verricht bij de uitvoering van het Klimaatakkoord. Ik noem ze graag bij naam:
Voorzitters van de uitvoeringsoverleggen: Teun Bokhoven (Gebouwde omgeving), Jan Jacob van Dijk (Elektriciteit), Pieter van Geel (Landbouw en Landgebruik) en Pieter Litjens (Mobiliteit). En hun voorgangers: Caroline Gehrels (Industrie) en Maarten van Poelgeest (Gebouwde omgeving).
Voorzitters van de uitvoeringsstructuren: Femke de Vries (Financiële sector), Henri de Groot (Arbeidsmarkt en scholing), Peter Molengraaf (Innovatie) en Annemarie Rakhorst (Circulaire economie). En hun voorgangers: Mariëtte Hamer (Arbeidsmarkt en Scholing) en Manon Janssen (Innovatie).

---

2 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2022). *Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat*.

3 *Kamerstuk 32813, nr. 1091*.

Het doet mij plezier dat een deel van hen zich ook de komende jaren nog vol overgave zal inzetten als voorzitter van een Uitvoeringsoverleg of uitvoeringsstructuur. Tot slot dank ik ook graag Kristel Lammers (NP RES), Albert Vermuë (medeoverheden), Sandor Gaastra en Niels Kastelein (EZK) als leden van het VGO.

Voortgang uitvoering Klimaatakkoord op hoofdlijnen tussen 2019 en 2022

Van onderhandelen naar uitvoeren (2019-2020)

Tijdens het eerste jaar van de uitvoering van het Klimaatakkoord lag het accent op het voorbereiden en uitwerken van de afspraken. Ik constateerde hierbij onverminderd commitment van de partijen. En hoewel de partijen, inclusief het Rijk, tijd nodig hadden om de omslag te maken van onderhandelen naar uitvoeren, werd er veel werk verzet. De Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2020 raamde het doelbereik op 34 procent broeikasgasreductie in 2030. Een duidelijk signaal dat de 49 procent nog niet binnen bereik was. Hoewel een substantieel deel van de afspraken van het Klimaatakkoord nog niet voldoende was uitgewerkt om mee te nemen in de berekeningen, beaamde het VGO dat het tempo omhoog moest. Ook benadrukte het VGO dat er aanvullende maatregelen en acties nodig waren om de 49 procent in 2030 te realiseren. Zo werd bijvoorbeeld aanbevolen om investeringen en besluitvorming op het gebied van energie-infrastructuur te versnellen. Ook vroeg het VGO om voor alle sectoren en structuren de route naar 2030 inzichtelijk te maken en daarbij tussenresultaten te formuleren teneinde beter te kunnen sturen op de voortgang van het akkoord. Tot slot waarschuwde het VGO dat het klimaat(akkoord) geen politieke luwte en langdurige demissionaire periode verdraagt, wijzend op de aankomende Tweede Kamerverkiezingen in 2021.[4]

Het klimaat(beleid) verdraagt geen politieke luwte en een langdurige demissionaire periode (2020-2021)

Het tweede jaar werd gekenmerkt door de langdurige formatie. En omdat bestaande wetgeving soms letterlijk en figuurlijk dateert uit het fossiele tijdperk, hinderde dit de voortgang behoorlijk. Denk bijvoorbeeld aan het aantal besluitvormingsprocessen dat door de Tweede Kamer controversieel werd verklaard. Het Wetgevingsprogramma Klimaat en Energie[5] biedt, als bijlage van de jaarlijkse Klimaatnota, een veel omvattend overzicht van de enorme opgave voor de wetgevende en de uitvoerende macht. Het Voortgangsoverleg heeft in dit kader ook aanbevolen om regie op decentraal niveau mogelijk te maken door medeoverheden (gemeenten, provincies en waterschappen) voldoende bevoegdheden, capaciteit en middelen te geven voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Het vertragende effect van de langdurige formatie op de uitvoering van het akkoord is in de resultaten van de KEV 2021 echter nog niet zo zichtbaar vanwege de voor de KEV gehanteerde systematiek. De conclusie van de KEV 2021 luidt dat er met een doelbereik van 38 - 48 procent emissiereductie in 2030 forse vooruitgang is geboekt. Maar ook dat zonder aanvullende maatregelen de kans klein blijft dat het doel wordt gehaald. En dus benadrukte het VGO dat we conform de Klimaatwet aanvullende maatregelen dienden te nemen om Nederland op het pad van 49 procent broeikasgasreductie in 2030 te krijgen.[6] Twee belangrijke aanbevelingen van het VGO zijn (1) om met adequate prikkels te komen voor investeringen in duurzame warmte, en (2) om het klimaatbeleid meer uit de algemene middelen en additionele financieringsstromen te financieren.

Klimaat in het hart van het kabinetsbeleid (2021-2022)

Het derde jaar was het jaar van het nieuwe coalitieakkoord en de energiecrisis. De hooggespannen verwachtingen lijken waargemaakt: het klimaatbeleid vormt het hart van het coalitieakkoord. De energie- en klimaatplannen van het kabinet zijn ambitieus. En hoewel de energiecrisis ons voor zeer grote uitdagingen stelt, wordt de benodigde versnelling ingezet. De

---

4 Voortgangsoverleg Klimaatakkoord (2020). *Brief urgente punten uitvoering Klimaatakkoord*.

5 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2021). *Bijlage 2 tot en met 7 bij de Klimaatnota 2021.*

6 Voortgangsoverleg Klimaatakkoord (2021). *Voorjaarsbrief Voortgangsoverleg.*

uitvoeringstructuur wordt versterkt. De voorlopige KEV-raming en de concept-Klimaatnota verschijnen in 2022 voor het eerst op Prinsjesdag. De KEV-raming laat met 39 – 50 procent broeikasgasreductie in 2030 (bij vastgesteld en voorgenomen beleid) echter nog weinig verbetering zien ten opzichte van de vorige KEV (2021). Dit lijkt vooral te wijten aan het gebrek aan voortgang dat is geboekt in de lange formatieperiode. De plannen van het nieuwe kabinet zijn hier nog beperkt in meegerekend omdat deze nog onvoldoende concreet zijn uitgewerkt. De bandbreedte inclusief een deel van het geagendeerd beleid leveren naar verwachting 41 tot 52 procent emissiereductie in 2030.[7] Dat betekent dat er naast de uitwerking van al het geagendeerde beleid ook nog nieuw beleid zal moeten worden ontwikkeld en geïmplementeerd om voor 2030 aanvullende emissiereductie te realiseren.

2.2 Platform voor dialoog en verbinding

De platformfunctie van het VGO had als doel om de community van het Klimaatakkoord blijvend aan elkaar te verbinden en een podium te organiseren voor dialoog. Hierna licht ik puntsgewijs een aantal activiteiten toe die het VGO heeft ondernomen om invulling te geven aan de platformfunctie. In bijlage 1 treft u bovendien het jaaroverzicht 2022 van de platformactiviteiten van het VGO aan. Net als het jaaroverzicht over 2020[8] en 2021[9] biedt dit overzicht de gelegenheid activiteiten terug te vinden, te lezen, te bekijken en/of te beluisteren.

Online dialoog middels Webinars

De coronamaatregelen vormden direct een uitdaging voor het voeren van dialoog. De snelle omschakeling van bijeenkomsten en dialoogsessies naar online webinars durf ik een succes te noemen, dat inmiddels veel navolging heeft gekregen. In drie jaar tijd heeft het Voortgangsoverleg meer dan 30 webinars geproduceerd met doorgaans tussen de 300 - 400 kijkers uit alle geledingen van de klimaatcommunity. De onderwerpen van de webinars waren doorgaans sectoroverstijgend of -doorsnijdend, van Europa tot lokale problematiek, van wetenschap tot bedrijfsleven en van koplopers tot achterblijvers.

De dag van het Klimaatakkoord

Vandaag, op 3 november 2022, organiseert het Voortgangsoverleg de derde Dag van het Klimaatakkoord voor ruim 700 bezoekers. Naast de actualiteit is de rode draad het vooruitkijken naar wat nodig is na 2030. Alle domeinen van het Klimaatakkoord komen aan bod, er worden successen belicht en oplossingen voor knelpunten gezocht. We agenderen thema's waarop verbindingen tussen de uitvoeringsoverleggen en -structuren tot stand kunnen komen: bijvoorbeeld hoe de landbouw als leverancier van biogrondstoffen kan bijdragen aan de gebouwde omgeving en de industrie.

Burgerparticipatie

Het Voortgangsoverleg heeft sinds 2020 nadrukkelijk de dialoog over burgerparticipatie gefaciliteerd, onder andere door het organiseren van symposia en het oprichten van een klankbordgroep. Ook heeft het VGO bijvoorbeeld de Klimaatraadpleging[10] onder 10.000 Nederlanders en het rapport van de commissie Brenninkmeijer[11] ondersteund. Daarmee heeft het VGO actief bijgedragen aan de totstandkoming van de huidige beleidsdiscussie over burgerparticipatie. In uw kamerbrief van 4 juli jongstleden kondigt u aan dat het kabinet samen met het parlement gaat verkennen óf, en zo ja hoe, we met burgerfora over klimaat- en

---

7 PBL, TNO, CBS en RIVM (2022), Klimaat- en Energieverkenning 2022.

8 Voortgangsoverleg Klimaatakkoord (2020). *Jaaroverzicht 2020.*

9 Voortgangsoverleg Klimaatakkoord (2021). *Jaaroverzicht 2021.*

10 Mouter N. et al. (2021). *Brede steun voor ambitieus klimaatbeleid als aan vier voorwaarden is voldaan.*

11 Adviescommissie Burgerbetrokkenheid bij klimaatbeleid (2021). *Betrokken bij Klimaat. burgerfora aanbevolen.*

energiebeleid aan de slag kunnen.[12] De activiteiten op het gebied van burgerparticipatie bij het klimaatbeleid zullen tevens worden voortgezet door het Nationaal Klimaat Platform.

Website Klimaatakkoord
De website van het Klimaatakkoord speelt een overkoepelende en verbindende rol tussen alle aspecten van het Klimaatakkoord. Er wordt bericht over beleidsmatige ontwikkelingen uit de diverse departementen en de politiek. Ook biedt het ruimte voor de partijen van het Klimaatakkoord om relevante informatie te delen. Via *social media* en de nieuwsbrief krijgt de informatie extra bereik en meer impact. Ook is een samenwerking tot stand gekomen met de Klimaathelpdesk. Dit initiatief van jonge onafhankelijke wetenschappers beantwoordt een breed palet aan publieksvragen over het klimaat en de transitie. Tevens is de website Energieopwek.nl doorontwikkeld. Deze, in de media veel geciteerde, site laat de actuele hoeveelheid opgewekte duurzame energie zien. Samen met de *founding fathers* Gasunie, Tennet en Netbeheer Nederland zijn stappen gezet om het initiatief te verbreden; zo is er nu ook een CO_2-monitor. Onlangs is in samenwerking met de NVDE een nieuwe serie klimaatweerberichten op basis van gegevens van Energieopwek gelanceerd. Dit alles draagt ertoe bij dat het verhaal van verduurzaming breder toegankelijk wordt.

3. Reflectie op tien jaar Energieakkoord en Klimaatakkoord

De Klimaattrein is niet meer te stoppen
De transitie naar een klimaatneutraal Nederland is onomkeerbaar, maar de gevolgen van klimaatverandering zijn desondanks onafwendbaar en zullen in de nabije toekomst verder toenemen. We moeten verdergaande klimaatverandering dus sneller tegengaan en we zijn zeker nog niet de beste van de klas, zoals soms wordt verondersteld. Toch ben ik blij dat ik een aantal zeer positieve ontwikkelingen kan belichten:

- *Wind op zee*: rond 2030 wekken windmolens op zee ongeveer 21 gigawatt aan energie op, dit is ongeveer 75% van het huidige elektriciteitsverbruik van ons land.[13]
- *Zon op dak*: Er zijn al ruim twee miljoen woningen met zonnepanelen.
- *Regionale Energie Strategie (RES)*: Zonder wettelijke structuur hebben de RES'en meer duurzame energie productie ingeboekt dan was gevraagd.
- *Laadinfrastructuur*: Nederland heeft de meeste oplaadpunten in de Europese Unie. Bijna 30 procent van alle oplaadpunten binnen de EU bevinden zich in Nederland.[14]
- *Bossenstrategie*: De uitvoering van verschillende bosprojecten is begonnen, ook plant Staatsbosbeheer nieuwe bossen en revitaliseert bestaande bossen.[15]
- *Waterstof:* In een korte tijd zijn er grote en richtinggevende stappen gezet in de ondersteuning van waterstofprojecten.[16]

Transities vergen politieke moed
De transitie naar een klimaatneutrale samenleving gaat te traag en er is geen blauwdruk hoe het sneller moet. Transities voltrekken zich per definitie schoksgewijs, doen pijn en leiden tot onrust. Transities vergen daarom politieke moed en consistent beleid. Dat betekent niet dat de overheid burgers iets door de strot moet duwen, maar draagvlak moet ook geen vluchtheuvel worden voor bange politici. In dit laatste deel van het eindverslag zal ik hier nader op reflecteren.

---

12 *Kamerstuk 32813, nr. 1084*.
13 Rijksoverheid (2022). *Planning windenergie op zee 2030 gereed*.
14 Financieel dagblad (2022). *Nederland heeft meeste laadpalen in EU.*
15 Staatsbosbeheer (2022). *Tussenstand Nationale Bossenstrategie*.
16 RVO (2022). *Subsidieregelingen voor waterstof*.

Regievoeren met een blik op de toekomst
We hebben voortdurend de neiging ons te richten op de nabije toekomst ten koste van het langetermijnperspectief. Dat is niet alleen het kabinet aan te rekenen, de publieke opinie schreeuwt erom en ook de Tweede Kamer dwingt dit vaak af. Dat de gevolgen hiervan blijvend en ingrijpend zijn, laten de volgende drie voorbeelden zien: (1) Bij het Energieakkoord, nog geen tien jaar geleden, waren er grote zorgen over het aantal banen dat zou verdwijnen als gevolg van de energietransitie. Op dit moment is er echter sprake van groot personeelstekort voor de verduurzaming van ons land, bijvoorbeeld in de installatiebranche; (2) angst voor onnodige investeringen remde jarenlang de uitbreiding van de netcapaciteit, op dit moment dreigt het elektriciteitsnet ernstig overbelast te raken; en (3) op dit moment zien we dat de maatregelen om op korte termijn de hoge kosten van de energiecrisis voor huishoudens te dempen niet alleen het risico hebben averechts te werken, maar ook ten koste kunnen gaan van langere termijn duurzaamheidsmaatregelen. Daarmee zijn de zorgen voor de korte termijn niet onterecht, maar deze voorbeelden maken wel duidelijk dat het noodzakelijk is om steeds ook oog voor de toekomst te houden, ook op de periode na 2030.

Regievoeren vereist politieke moed maar geen 'alleingang'
De maatschappelijke uitdagingen rondom klimaat en energie zijn enorm. Politieke moed en maatschappelijke betrokkenheid zijn hard nodig om aan deze enorme vraagstukken het hoofd te bieden. Politieke moed en maatschappelijke betrokkenheid zijn geen botsende perspectieven, maar weerszijden van dezelfde medaille. De regie weer meer bij het Rijk neerleggen toont politieke moed. Regievoeren betekent echter niet dat alleen het Rijk aan zet is en uitvoeringsoverleggen, burgers en maatschappelijke partijen toekijken en afwachten. Regievoeren betekent juist het nauwer betrekken van maatschappelijke partijen en burgers. Dit vraagt om verduidelijking van ieders rol in de transitie, nu en in de toekomst. Het is van belang om de creativiteit, kennis en uitvoeringskracht van alle partijen te benutten en om samen met het parlement zo snel mogelijk duidelijkheid te creëren over hoe burgers worden betrokken bij het klimaatbeleid.

Politieke moed is ook 'niet voor je uit schuiven'
Regievoeren vereist ook de moed om de transitiepijn niet vooruit te schuiven. Het afgelopen decennium heeft aangetoond dat het verschuiven van transitiepijn naar de toekomst, of het nu gaat om stikstof of klimaat, leidt tot hogere kosten, pijnlijkere maatregelen en daarmee uiteindelijk tot grotere ontevredenheid. Bovendien verliest de politiek en ook het bedrijfsleven de regie wanneer rechtszaken acute maatregelen afdwingen om negatieve langetermijneffecten te voorkomen.

Sturen vereist een brede blik
Sturen op de lange termijn kan zekerheid bieden. Het helpt daarbij grote maatschappelijke vraagstukken centraal te stellen. Een smalle focus helpt daarbij niet. Vergeet bijvoorbeeld niet thema's als biodiversiteit en grondstoffen mee te nemen. Duurzame biogrondstoffen en kritieke aardmetalen zijn cruciaal voor de transitie naar een klimaatneutrale samenleving, maar niet onbeperkt beschikbaar. Alles wat nu vergeten wordt, ligt later alsnog op het bordje van burgers en bedrijven.

De opgave wordt eerder groter dan kleiner
Nu ik terugkijk op tien jaar Borgingscommissie Energieakkoord, Klimaatberaad en Voortgangsoverleg Klimaatakkoord, veroorloof ik mij tot slot nog een enkele persoonlijke kanttekening. In 1989 organiseerde Nederland in Noordwijk de eerste wereldwijde Klimaatconferentie op ministerieel niveau. De voorstellen die Nederland destijds met enkele andere landen deed haalden het echter op de valreep niet. Een Nederlands lid van het IPCC, professor van Vuuren, rekende onlangs voor dat indien deze voorstellen werkelijkheid waren geworden, de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen vandaag 50 procent lager zou zijn

geweest. Daarbij zouden we dan thans veel meer tijd hebben gehad om de overgang naar een klimaatneutrale samenleving geleidelijk te maken. Nu, 33 jaar later, is er gelukkig wel brede internationale overeenstemming over de urgentie en noodzaak, maar lijken we ons nog onvoldoende te realiseren dat we ons bordje bijna leeg hebben gegeten. Zolang we te weinig actie blijven ondernemen, zullen de duurzaamheidsuitdagingen met de dag groter worden. Daarom is ieders inzet, nu en in de toekomst, essentieel en van fundamenteel belang.

Ik heb in de afgelopen tien jaar frequent contact mogen hebben met leden van de beide Kamers. Ik verzoek u daarom dit eindverslag met bijlage naar de Kamers door te geleiden.

Met vriendelijke groet,

Ed Nijpels,
Voorzitter Voortgangsoverleg Klimaatakkoord

Afschrift aan de ministers van EZK, BZK, LNV, I&W, Financiën en voor VRO en de staatssecretaris van I&W.

Jaaroverzicht 2022

Voortgangsoverleg Klimaatakkoord

De belangrijkste producten en activiteiten in beeld

Het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord

- Borgt de samenhang en bewaakt de voortgang rondom de belangrijkste trajecten in de uitvoering die meerdere sectoren raken.
- Fungeert als platform om de community van het Klimaatakkoord blijvend aan elkaar te verbinden en een podium te organiseren voor dialoog.

De trein maakt vaart en stopt niet meer

Als u dit leest begint u aan het laatste verslag van het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord. Dat er iets eindigt is geen reden tot somberheid. Het markeert een goede ontwikkeling in het Klimaatbeleid. Met het sluiten van het Energieakkoord in 2013 ging de klimaattrein rijden.
De vaart kwam erin met het Klimaatakkoord in 2019. Het werd een sneltrein met het beleid van het kabinet. Klimaatbeleid zit nu in het hart van het kabinetsbeleid. Het coalitieakkoord vervult twee wensen die de partijen van het Klimaatakkoord erg belangrijk vonden. De eerste wens was het reductiedoel te verhogen naar 55 procent. De tweede ging over een veel sterkere regierol door de overheid, gecombineerd met een goed georganiseerde monitoring.
Door deze nieuwe aanpak is het niet langer nodig de voortgang van het Klimaatakkoord regulier te bespreken in het Voortgangsoverleg. Per 4 november stopt dit deel van het werk. De platformfunctie blijft bestaan en wordt versterkt. Onder leiding van Kees Vendrik komt er een Nationaal Klimaat Platform. Dat heeft als taak te helpen de transitie te versnellen en de noodzakelijke verbindingen te leggen met brede lagen in de maatschappij.
De voortgang van het klimaatbeleid vraagt een lange termijnperspectief en politieke moed. Sterke regie van de overheid hoort daarbij, maar dat kan niet zonder maatschappelijke betrokkenheid. De opgave zal eerder groter worden dan kleiner. De trein van het Klimaatbeleid gaat richting de gewenste snelheid. De energietransitie is onomkeerbaar.

Ed Nijpels

Voorzitter Voortgangsoverleg Klimaatakkoord

Nationaal Klimaat Platform

Dit jaarverslag gaat over een periode die twee maanden korter is dan de voorgaande verslagen. Het Voortgangsoverleg Klimaatakkoord stopt op 3 november. Na 10 jaar intensieve betrokkenheid stopt Ed Nijpels met deze klimaatactiviteiten. De platformfunctie gaat over in het National Klimaat Platform. Onder leiding van Kees Vendrik gaat dit platform helpen de energietransitie te versnellen en daarvoor de verbindingen te leggen met alle geledingen in de maatschappij.

Brief

- Eindverslag Voortgangsoverleg Klimaatakkoord.

Webinars

- **Webinar Klimaat en circulaire economie** | 28 januari 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/01/28/de-circulaire-economie-staat-aan-vooravond-van-een-inhaalslag
  Gesprek over de circulaire economie.

- **Webinar Minister Jetten ontvouwt beleidsprogramma i.s.m Ministerie van Economische Zaken en Klimaat** | 22 februari 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/02/11/minister-jetten-ontvouwt-beleidsprogramma

- **Webinar Op naar schoner rijden** | 25 februari 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/02/25/webinar-verduurzamen-van-de-mobiliteit
  Discussie over duurzame mobiliteit: tussen scepsis en optimisme.

- **Webinar Opslag, de cruciale schakel** | 1 april 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/04/01/webinar-opslag
  Gesprek over de mogelijkheden en barrières rondom energie opslag.

- **Webinar Lucht- en Scheepvaart Fossielvrij** | 22 april 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/04/22/ook-lucht--en-scheepvaart-hebben-nu-klimaatambities
  Talkshow over de uitdagingen voor emissiereductie in de lucht- en scheepvaart.

- **Webinar Klimaat en Biodiversiteit** | 25 mei 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/05/25/klimaat-en-biodiversiteit-dringend-op-zoek-naar-samenspel
  Gesprek over hoe klimaatbeleid ook kan bijdragen aan biodiversiteit.

- **Nederland gaat voor Groen** | 8 juni 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/06/08/kabinet-neemt-eensgezind-de-regie-in-klimaatbeleid
  Stakeholderbijeenkomst op 8 juni 2022, met ministers Rob Jetten (Klimaat en Energie), Micky Adriaansens (Economische Zaken en Klimaat) en Hugo de Jonge (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening).

- **Voortbouwen op Klimaatakkoord** | 1 juli 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/07/01/klimaatbeleid-van-gevoel-van-urgentie-naar-besef-van-crisis
  Bespreken van de vraag hoe we de klimaatdoelen gaan halen.

- **Kan klimaatbeleid de energiecrisis oplossen?** | 2 september 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/09/02/crisis--en-klimaatbeleid-helpen-elkaar-maar-lang-niet-genoeg
  Gesprek over manieren om de noodzakelijke CO2-emissiereductie door te zetten en te zorgen dat er genoeg energie beschikbaar is.

- **Symposium Betrokken bij Klimaat** | 30 september 2022
  https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2022/10/03/betrokken-bij-klimaat
  Discussie over de vraag of, en zo ja in welke vorm, een burgerforum een goed instrument kan zijn om de democratie te versterken?

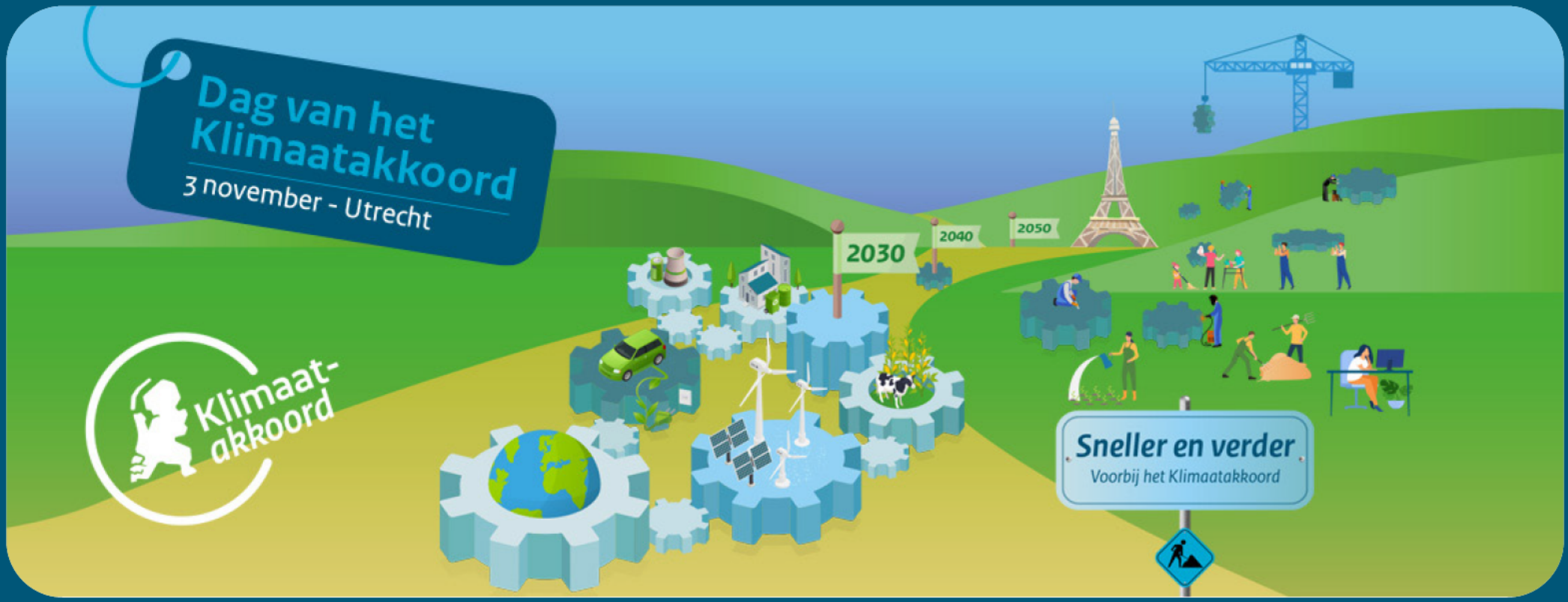

Klimaat-cast

Podcasts

Dit jaar zijn de webinars ook als podcast aangeboden. Dit is een eerste stap naar mogelijk een volwaardige podcastserie over klimaatbeleid.

AFLEVERING	STATUS	SEIZOEN	DATUM	DOWNLOADS
KLIMAAT EN ENERGIECRISIS	Online	S2022 / E08	02-09-2022	152
ONLINE TALKSHOW VOORTBOUWEN OP KLIMAATAKKOORD	Online	S2022 / E07	01-07-2022	111
ONLINE TALKSHOW KLIMAAT EN BIODIVERSITEIT	Online	S2022 / E06	25-05-2022	153
ONLINE TALKSHOW; LUCHT- EN SCHEEPVAART FOSSIELVRIJ	Online	S2022 / E05	22-04-2022	161
ONLINE TALKSHOW OPSLAG; DE CRUCIALE SCHAKEL	Online	S2022 / E04	01-04-2022	323
ONLINE TALKSHOW OP NAAR SCHONER RIJDEN	Online	S2022 / E03	25-02-2022	125
ONLINE TALKSHOW: STAKEHOLDERSEVENT EZK	Online	S2022 / E02	16-02-2022	129
ONLINE TALKSHOW: KLIMAAT EN CIRCULAIR	Online	S2022 / E01	28-01-2022	25

Op donderdag 3 november was de derde Dag van het Klimaatakkoord. De titel was ‘Sneller het verder; voorbij het Klimaatakkoord’. De dag stond die in het teken van het beleid dat nodig is na 2030 om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Er was een breed scala aan onderwerpen en gemêleerd palet aan sprekers.

Dag van het Klimaatakkoord

De plenaire opening

- Een vooruitblik met vier Nederlandse IPCC leden

Sessieronde 1

- Verduurzaming gebouwen
- Boeren als producent voor biogrondstoffen
- Waterstof, van liefdesbaby naar werkpaard
- Groene industrie, wat zit er in de pijplijn
- Is er een nieuwe visie op mobiliteit nodig?

Sessieronde 2

- Hoe circulair werken en klimaatbeleid hand in hand gaan
- Het klimaatcommitment van de financiële sector
- Tekorten op de arbeidsmarkt? Weg ermee
- Power from and to the people. Energie coöperaties als maatschappelijk warmtebedrijf
- Innovaties na 2030, de kansrijke routes
- Transform Hackaton; The future of energy

Lezingen

- Stand van zaken Geothermie
- Is de grote industrie in Nederland het ‘schoonste jongetje’ van Europese de klas?
- Nieuw energiesysteem in 2050 PES in wording
- Ontsluiting van data, de doorontwikkeling van Energieopwek.nl en de CO2-monitor
- De netcongestie aangepakt
- Volg de koolstof, de werking van een koolstofboekhouding

Innovatielezingen

- FutureCarbonNL; CO2 als grondstof
- De waterstoffabriek
- Batterijen voor grootschalige goedkope opslag
- Reduceren door samenwerken; een rekenmodel
- De noodzaak van digitaliseren voor een stabiel energie-systeem
- De auto als CO2-spons

Innovatieplaza

- Een blik op innovaties die al direct toepasbaar zijn, die bijna gebruikt kunnen worden en die in de pijplijn zitten voor 2050

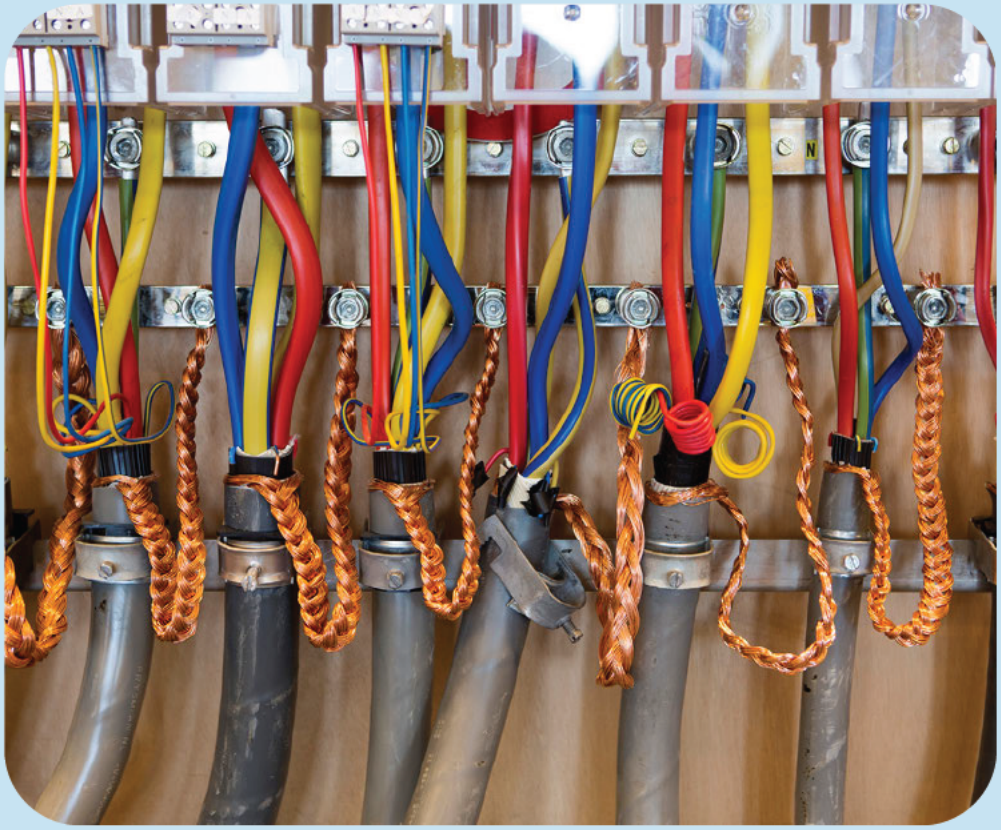
Plenair slot

- Minister Jetten over opvolging Voortgangsoverleg
- Officleel eind Voortgangsoverleg Klimaatakkoord en start nieuw platform Klimaattransitie.

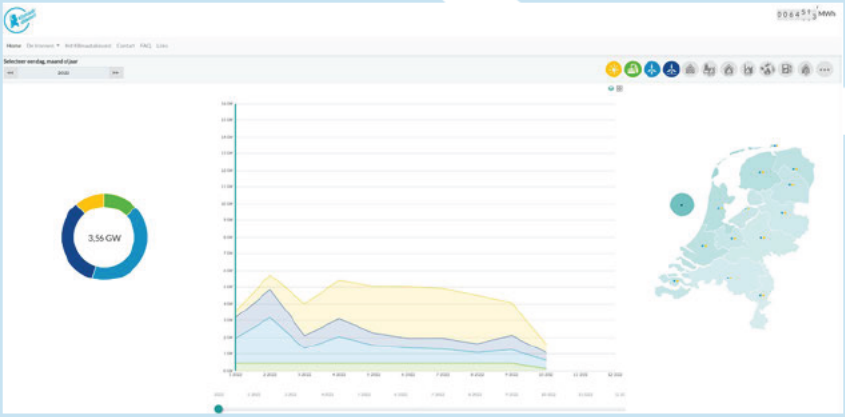
Optredens, interviews en gesprekken voorzitter

Vijfenveertig uitgevoerde optredens relaterend met de onderwerpen Klimaat, Energietransitie en duurzaamheid.

Social media

- www.Klimaatakkoord.nl
  201.000 bezoekers (was 190.000) | 452.000 pageviews (was 519.00)
- Twitter: @klimaatakkoord
  5300 volgers (voorgaande jaar 4970)
- Nieuwsbrief Klimaatakkoord
  2000 abonnees (was 1950)
- Linkedin
  Voortgangsoverleg Klimaatakkoord: 808 volgers (voorgaande jaar 556)
- Youtube
  467 abonnees (was 329) | 16.400 weergaven | 2300 kijkuren
  Topscore: Webinar opslag de cruciale schakel (1-04-2022) (3497 weergaven)
- Podcasts
  Spotify, 139 volgers, 1339 downloads
  Topscore: de cruciale schakel, 323 downloads
  Apple, 18 volgers, 36 luisteraars, 323 downloads
  Topscore Voortbouwen op Klimaatbeleid, 87 plays
- Energieopwek.nl
  341.000 sessies, door 67.000 bezoekers. Van de vragen was 33% inhoudelijk.
  10 maandberichten. Meer dan 150 nieuwsartikelen

Klimaatkwesties

De samenwerking met de Klimaathelpdesk is voortgezet. Dit is een initiatief van Scientists4Future NL en de Utrecht Young Academy.
Daar beantwoorden jonge wetenschappers de meest uiteenlopende vragen die het klimaatbeleid raken. Onder de kop Klimaatkwesties publiceert het Voortgangsoverleg elke week het antwoord op één van de vragen.

Samenstelling Voortgangsoverleg

- Acht maal vergadering Voortgangsoverleg Klimaatakkoord
- Eén maal vergadering Voortgangsoverleg Breed (inclusief Uitvoeringsstructuren)

Uitvoeringsoverleggen (UO)

Ed Nijpels	*Voorzitter*
Jan Jacob van Dijk	*Elektriciteit*
Pieter van Geel	*Landbouw en Landgebruik*
Caroline Gehrels (tot 31-03-2022)	*Industrie*
Focco Vijselaar (tot 29-08-2022)	*Industrie*
Guido Biessen (vanaf 29-08-2022)	*Industrie*
Pieter Litjens	*Mobiliteit*
Maarten van Poelgeest (tot 31-03-2022)	*Gebouwde Omgeving*
Teun Bokhoven (per 1-04-2022)	*Gebouwde Omgeving*

Uitvoeringsstructuren

Peter Molengraaf	*Innovatie*
Mariëtte Hamer (tot 31-03-2022)	*Arbeidsmarkt & Scholing*
Henri de Groot (per 1-04-2022)	*Arbeidsmarkt & Scholing*
Annemarie Rakhorst	*Circulaire Economie*
Femke de Vries	*Financiële sector*

Kristel Lammers	*NPRES*
Albert Vermue	*Mede-overheden*
Sandor Gaastra	*Rijksoverheid*

Voortgangsoverleg Klimaatakkoord
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 Den Haag
070 3499 664
info@klimaatakkoord.nl

FOTO: Alliander, ANP/Robin Utrecht, Klimaatakkoord, Branko de Lang, Shutterstock